

مرکز واحد
دانشگاه آزاد اسلامی

Maybod Branch
Islamic Azad University

نظام‌های انتخاباتی با تأکید بر نظام حقوقی انتخابات در ایران

نویسندگان:

عبدالرضا برزگر، نگارپرداز

۱۳۹۶

شابک	۴۵۸۳-۱۰-۹۶۴-۹۷۸-۱۰۰۰۰۰ ریال
شماره کتابشناسی ملی	۴۶۷۳۰۳۰
عنوان و نام پدیدآور	نظام‌های انتخاباتی با تأکید بر نظام حقوقی انتخابات در ایران / نویسندگان: عبدالرضا برزگر، نگار پرور.
مشخصات نشر	میبد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد میبد، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۱۶۰ ص.
یادداشت	کتابنامه: ص. ۱۴۱-۱۴۸.
موضوع	انتخابات -- ایران
موضوع	Elections -- Iran
موضوع	انتخابات -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	Election law-- Iran
رده بندی دیویی	۳۲۴/۹۵۵
رده بندی کنگره	۱۳۹۶ پ ۵ / آ JQ۱۷۸۹
سرشناسه	برزگر، عبدالرضا، ۱۳۴۹ -
شماره افزوده	پرور، نگار، ۱۳۷۱ -
نسخه افزوده	دانشگاه آزاد اسلامی، واحد میبد
وضعیت فهرست نویسی	فیفا

عنوان کتاب:	نظام‌های انتخاباتی با تأکید بر نظام حقوقی انتخاباتی در ایران
مولفین:	عبدالرضا برزگر، نگار پرور
ناشر:	انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد میبد
طراح کتاب:	نگار پرور
طراح جلد:	عباس دشتی
ویراستار علمی:	نگار پرور
ویراستار:	عباس دشتی
ناظر چاپ:	سعید فلاح
نوبت چاپ:	اول / ۱۳۹۶
شابک:	۴۵۸۳-۱۰-۹۶۴-۹۷۸-۱۰۰۰۰۰
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
قیمت:	۱۰۰.۰۰۰ ریال
شماره ثبت:	۹۶-۱۹۲

کلیه حقوق این اثر متعلق به انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد میبد می‌باشد.

پیش‌گفتار: ۹

فصل اول: حقوق انتخابات دموکراتیک ۱۱

گفتار اول: کلیات ۱۳

۱- تاریخچه ۱۳

۲- ماهیوم شناسی ۱۴

۱-۱- نظام: ۱۴

۱-۲- انتخابات ۱۴

۲-۳- نقش نمایندگان ابائی: ۱۵

۲-۴- مفاهیم مشابه ۱۶

۲-۵- مفاهیم مرتبط ۱۷

۳- مبانی نظام انتخاباتی ۱۷

۳-۱- مبانی فقهی ۱۸

۳-۲- مبانی حقوقی ۱۹

۴- اصول حاکم بر انتخابات دموکراتیک ۲۲

۴-۱- اصول ارزشی و ماهوی: ۲۲

۴-۲- اصول کارآمدی و رویه‌ای: ۲۴

۴-۳- اصول تشکیلاتی و سازمانی: ۲۷

۵- نتایج انتخابات در نظام دموکراتیک ۲۷

گفتار دوم: نظام انتخاباتی ۲۹

۱- انواع انتخابات ۲۹

۱-۱- انتخابات مستقیم و غیرمستقیم ۲۹

۱-۲- انتخابات محدود و همگانی ۲۹

۱-۳- انتخابات علنی و مخفی ۲۹

۱-۴- انتخابات اختیاری و اجباری ۳۰

۱-۵- انتخابات فردی و جمعی ۳۰

۱-۶- انتخابات لیست بسته و لیست باز ۳۰

۲- انواع نظام های انتخاباتی ۳۱

۲-۱- نظام انتخاباتی اکثریتی ۳۲

۲-۲- نظام انتخاباتی تناسبی ۳۶

۲-۳- نظام انتخاباتی ترکیبی یا تلفیقی ۴۲

گفتار سوم: اجرای انتخابات ۴۴

۱- حوزه بندی انتخابات ۴۴

۱-۱- اصول حاکم بر حوزه بندی انتخاباتی: ۴۴

۱-۲- معیار های تعیین حد حوزه های انتخاباتی: ۴۵

۱-۳- انواع حوزه های انتخاباتی ۴۶

۲- شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان ۴۸

۲-۱- شرایط انتخاب کنندگان ۴۹

۲-۲- شرایط انتخاب شوندگان ۵۳

۳- مدیریت انتخابات ۵۷

۳-۱- اجرای انتخابات ۵۷

۳-۲- نظارت بر انتخابات ۶۰

۴- عوامل و ابزار اجرای انتخابات ۶۴

۴-۱- رأی ۶۴

۴-۲- برگه رأی ۶۸

۴-۳- جعبه برگه رأی ۶۹

۴-۴- روز و ساعات رأی گیری ۶۹

۴-۵- محل اخذ رأی ۷۰

۴-۶- رأی گیری: ۷۱

۴-۷- شمارش آراء ۷۱

- ۷۲ ۸-۴-اعلام نتایج
- ۷۲ ۹-۴-دلایل بطلان نتایج انتخابات
- ۷۴ ۱۰-۴-مجازات تقلبات و تخلفات انتخاباتی

فصل دوم: حقوق انتخابات ایران ۷۵

گفتار اول: کلیات ۷۷

- ۷۷ ۱-تاریخچه
- ۸۲ ۲-انتخابات در قانون اساسی ایران

گفتار دوم: نظام انتخاباتی ایران ۸۹

- ۸۹ ۱-انواع انتخابات در ایران
- ۹۱ ۲-نوع نظام انتخاباتی در ایران

گفتار سوم: اجرای انتخابات در ایران ۹۳

- ۹۳ ۱-حوزه بندی انتخابات در ایران
- ۹۴ ۳-۱-انواع حوزه‌های انتخاباتی در ایران
- ۱۰۴ ۲-شرایط انتخاب‌شوندگان و انتخاب‌کنندگان در ایران
- ۱۰۴ ۱-۲-شرایط انتخاب‌کنندگان
- ۱۰۷ ۲-۲-شرایط انتخاب‌شوندگان
- ۱۲۱ ۳-مدیریت انتخابات در ایران
- ۱۲۲ ۱-۳-اجرای انتخابات
- ۱۲۴ ۲-۳-نظارت بر انتخابات
- ۱۳۲ ۴-عوامل و ابزار اجرای انتخابات در ایران
- ۱۳۲ ۱-۴-رأی
- ۱۳۴ ۲-۴-برگه رأی
- ۱۳۵ ۳-۴-جعبه برگه رأی
- ۱۳۵ ۴-۴-روز و ساعات رأی‌گیری
- ۱۳۷ ۵-۴-محل اخذ رأی

۴-۶- فرآیند رأی گیری: ۱۳۸

۴-۷- شمارش آراء: ۱۳۸

۴-۸- اعلام نتایج: ۱۴۰

۴-۹- دلایل بطلان نتایج: ۱۴۱

۴-۱۰- مجازات تخلفات و تقلبات انتخاباتی: ۱۴۲

منابع فارسی ۱۴۶

کتاب ۱۴۶

مقالات: ۱۴۷

پایان نامه ها: ۱۴۸

منابع انگلیسی: ۱۴۸

www.ketab.ir

پیش گفتار

بسیاری از دانشمندان حقوق عمومی بر این باورند که نظام انتخاباتی یکی از عناصر دموکراسی در حکومت‌های مردم سالار است. به همین جهت اهمیتی هم سطح دیگر اصول دموکراسی برای آن قائلند و باید گفت مردم سالاران اختصاص تمام وقت خود را به طور مستمر به مسائل سیاسی ندارند. با وجود نظام‌های انتخاباتی، مردم با انتخاب رئیس حکومت و انتخاب اعضای قوه مقننه و ... می‌توانند بر حکومت نظارت کنند البته این نظارت مردمی، تنها زمانی مفهوم دارد که انتخابات، آزاد و عادلانه و دولتی شفاف و پاسخگو باشد و پارلمان عملاً قدرت کافی برای کنترل و نظارت دقیق بر عملکرد دولت داشته باشد. به عبارتی بهتر یکی از عناصر تشکیل دهنده دموکراسی برگزاری انتخابات آزاد و عادلانه است. برپایی انتخابات آزاد و عادلانه در وهله اول منوط به وجود سیستم انتخاباتی است. منظور از سیستم انتخاباتی، مجموعه قوانینی است که معین می‌کنند کدام مسئولان دولتی باید از طریق انتخابات تعیین شوند، چه کسانی حق نامزد شدن برای تصدی این مسئولیت‌ها دارند، چه کسانی حق رأی دارند، حوزه‌های انتخاباتی چگونه تعیین می‌شوند و چگونه آرای مردم دسته‌بندی و برندگان مشخص می‌شوند. در وهله دوم عادلانه و آزاد بودن انتخابات وابسته به چگونگی برگزاری آن است، به این معنی که هر دوره از انتخابات عملاً چگونه برگزار می‌شود، از مرحله ثبت نام رأی‌دهندگان و از جریان مبارزات انتخاباتی گرفته تا مواردی همچون: شمارش اوراق رأی، ضمانت بی‌طرفی، جدیت قانون و در نهایت عدم ارتکاب تخلفی که درستی نتایج انتخابات را به شبهه افکند. بنابراین بحث دارای چنان اهمیتی است که عده‌ای آن را قانون اساسی هر کشور می‌دانند و این به دلیل تأثیری است که نظام انتخاباتی بر حیات سیاسی یک حکومت دارد. به بیانی بهتر در نظام‌های دموکراتیک مشروعیت و صلاحیت دولت صرفاً از رضایت

شهروندان نشأت می‌گیرد لذا مکانیزم عمده و مهم انتقال آن، انتخابات آزاد و منصفانه است. باید توجه کرد که کارکرد صحیح هر ابزاری به کیفیت و فرمولی که این ابزار با آن به کار برده می‌شود بستگی دارد؛ بنابراین هر نظام مردم سالاری برای اینکه انتخاب آزاد و منصفانه‌ای داشته باشد نخست باید نظامی از انتخابات دارا باشد که عادلانه بوده و این نظام انتخاباتی چنان طراحی شده باشد که اراده مردم را به تمامی و درستی منعکس سازد

کتاب حاضر به عنوان کتاب درسی برای دانشجویان دوره کارشناسی ارشد و دکتری حقوق عمومی در دو فصل تهیه و تدوین شده است. ابتدا در فصل اول بنا داریم تا از مبانی و مفاهیم نظام انتخاباتی، انواع نظام‌های انتخاباتی و اجرای انتخابات سخن به میان آوریم و سپس در فصل دوم حقوق انتخابات در ایران را با محوریت نظام‌های انتخاباتی و اجرای انتخابات در ایران مورد بحث و بررسی قرار می‌دهیم

برخود لازم می‌دانیم که در تهیه و چاپ این کتاب ما را یاری رسانده‌اند، تشکر و قدردانی نماییم. پرواضح است همانند هر کار علمی دیگر، نوشتار حاضر مصون از لغزش و خطا و باری از نقایص و کمبودها نیست امید است که تذکرات و راهنمایی‌های اساتید صاحب نظر یاری‌بخش ما برای رفع ایرادات احتمالی در چاپ‌های بعدی باشد

نگارپرور

دکتر عبدالرضا برزگر

استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد یبدا کارشناس ارشد حقوق عمومی